

Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj

UDK:347.925(497.5)
347.918 (497.5)

Sažetak

U zapadnom dijelu svijeta posebna pozornost posvećuje se brzini rješavanja sporova kao jednom od ključnih faktora u funkcioniranju gospodarstva. S obzirom na preopterećenost hrvatskih sudova, alternativno rješavanje sporova postavlja se kao pogodna alternativa klasičnom suđenju. U djelu se uvodno obrađuju upravo prednosti alternativnog rješavanja sporova pred klasičnim suđenjem, s posebnim naglaskom na uporabu u zapadnom svijetu. Nastavno, obrađuje se zakonodavni okvir mirenja u Republici Hrvatskoj te tri slučaja u kojemu je mirenje zakonom propisano kao obvezno, a prije pokretanja sudskog postupka. U nastavku, autor obrađuje institucije koje se bave mirenjem u Republici Hrvatskoj. Posebni naglasak stavljen je na kvalitete koje izmiritelj mora posjedovati kako bi mirenje moglo uspješno okončati nagodbom. Sam tijek mirenja opisan je detaljno, korak po korak, uz usporedbu sa mjerodavnim odredbama Pravilnika za mirenje Centra za mirenje HGK. Budući da mirenje završava nagodbom, posebna pozornost posvećena je oblicima u kojima se ista može sklopiti te pretpostavke za pobijanje nagodbe ovisno o obliku u kojemu je sačinjena. Nastavno, obrađeno je i pitanje nagodbe pred drugostupanjskim sudom, da bi najzad autor iznio svoja stajališta oko daljnjeg razvika alternativnog rješavanja sporova u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: mirenje, zakon o mirenju, nagodba, pobožnost, kvalitete izmiritelja

1. Uvod

Za ovaj rad sam odabrala temu alternativnih rješavanja sporova, točnije tehniku mirenja. Naime u doba kada je naše sudstvo zatrpano viškom predmeta koje nikako ne može riješiti, a mreža sudova je šira nego u većini europskih zemalja te se predviđa njena racionalizacija, očito je da se rješenje treba potražiti van sudskog sistema. Kako je samo mirenje proces uspostavljanja uspješne komunikacije među posvađanim strankama, u ovom radu ću se pozabaviti više pravnim aspektima tog instituta. Mirenje je, kao što je poznato, jedan od više alternativnih načina rješavanja sporova. Postoji još i *rana neutralna procjena spora* koji omogućava strankama da dobiju uvid u mogući ishod parnice, pa time izbjegnju nepotrebno parničenje. Treća osoba upućuje stranke na njihove slabe i jake pozicije, ali je ta procjena neutralnog karaktera. Također postoji i ocjena slučaja kada već u

trenutku započetoga spora, ali prije glavne rasprave, stranke dobiju neobvezujuću ocjenu rezultata spora, takozvani *case evaluation*. Te su prakse u SAD-u doprinijele okončavanju velikog broja sporova. U Francuskoj i Njemačkoj se alternativno rješavanje sporova odvija u obliku mirenja, a kako mi u cijelom pravnom sistemu naginjemo germanskome pravnom krugu tako je i predmet moga rada upravo mirenje.

Mirenje¹ jest specifičan oblik posredovanja u kojem stranke rješavaju vlastite sporove uz pomoć izmiritelja koji traži rješenje u interesu obaju stranaka. Pri tome se iznose svi detalji spora, a ne samo oni koji su pravno relevantni. Prema Zakonu o mirenju, mirenje jest "svaki postupak, bez obzira na njegov naziv, u kojemu stranke nastoje sporazumno riješiti svoj spor uz pomoć jednog ili više izmiritelja koji strankama pomažu postići nagodbu, bez ovlasti da im nametnu obvezujuće rješenje."² Svrha mirenja dakle nije utvrditi koja je stranka u pravu već pronaći neko rješenje koje je od zajedničkog interesa za obje stranke.

Francuski zakon o parničnom postupku u čl. 95.- 125. potiče suce na korištenje i nadziranje mirenja među strankama, dok samo mirenje provode treće osobe. Načelno je mirenje neobvezujuće prirode, ali postoje i neke vrste postupaka, kao na primjer iz obiteljskog i radnog prava, gdje je ono obvezujuće. U Njemačkoj također su suci ti koji potiču stranke na nagodbu. Gotovo 20% slučajeva u Njemačkoj završava nagodbom prije glavne rasprave odnosno donošenja presude.³

U hrvatskom pravu je mirenje obvezno u tri slučaja. Obvezno mirenje mora se provesti u slučaju kada fizička ili pravna osoba želi pokrenuti parnicu protiv Republike Hrvatske. Ona je dužna obratiti se nadležnom državnom odvjetništvu sa zahtjevom za mirno rješavanje spora. Ako se nakon toga obraćanja postigne nagodba, ona ima svojstvo ovršnosti. Međutim ukoliko u roku od tri mjeseca zahtjev ne bude prihvaćen ili o njemu ne bude odlučeno, stranka smije podići tužbu pred nadležnim sudom. U protivnom će sud odbaciti tužbu.⁴ Međutim, to se mirenje u praksi ne provodi jer ne postoji obvezujući institucionalni način za provedbu istog, a u državnom proračunu nisu predviđena potrebna sredstva za nagodbe, pa državni odvjetnici uopće ne reagiraju na takve zahtjeve za mirenjem.

Drugi slučaj obveznog mirenja nalazimo u radnom zakonodavstvu. Zakon o radu uređuje mogućnost dobrovoljnog i obveznog mirenja u kolektivnim radnim sporovima. Mirenje je obvezno u slučaju spora o sklapanju, izmjeni ili obnovi kolektivnog ugovora ili drugog sličnog spora koji može dovesti do štrajka ili drugog oblika industrijske akcije te neisplate plaće, odnosno naknade plaće, ako stranke nisu dogovorile drugi način rješavanja sporova.⁵

Treći slučaj se nalazi u Obiteljskom zakonu koji propisuje obvezno posredovanje u slučaju kad se postupak radi rastave braka pokreće tužbom ili sporazumnim zahtjevom, a bračni drugovi imaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti. Sud će na prvom ročištu zatražiti od bračnih drugova da odmah izjave kojem se posredovatelju žele obratiti radi pokušaja uklanjanja bračnih nesuglasica odnosno dogovora o uređenju pravnih posljedica razvoda braka. Ako se bračni drugovi nisu sporazumjeli pred kim će se postupak posredovanja provesti, sud će po službenoj dužnosti donijeti odluku o izboru posredovatelja. Ustanova ili pojedinac koji je proveo posredovanje dostavit će stručno mišljenje i centru za socijalnu skrb ako bračni drugovi imaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostva-

¹ S. ŠIMAC, 'Postupak mirenja s osvrtnom na Zakon o mirenju' Pravo u gospodarstvu, 2/2004, str. 92.

² čl. 2. a. Zakon o mirenju, NN 163/03, u nastavku ZM

³ B. BLAŽEVIĆ, "Mirenje u sporovima u nadležnosti trgovačkih sudova", <http://www.vtsrh.hr/default.asp?ru=43&gl=200410260000002&sid=&jezik=1>

⁴ 3 čl. 186.a. Zakon o parničnom postupku, NN 117/03, dalje ZPP

⁵ čl. 214. Zakon o radu, NN 30/04, dalje ZOR

ruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti. Ministar pravosuđa propisat će način vođenja očevidnika i dokumentacije u vezi s poslovima suda u području braka i odnosa u braku. Ministar nadležan za socijalnu skrb dostavit će ministru pravosuđa popis ovlaštenih posredovatelja radi vođenja očevidnika o posredovateljima.⁶ Međutim, usprkos obveznim pokušajima mirenja koje propisuje zakon, ono u Hrvatskoj nije jako zastupljeno. Zašto je tome tako i koje su strategije rasprostranjivanja mirenja prikazat ću u nastavku rada.

2. Zašto bi mirenje moglo zaživjeti u Hrvatskoj

Generalno je pravilo da se koncept koji je uspješan na jednom području ne može bezrezervno preuzeti na područje s potpuno različitim mentalitetom, načinom ponašanja i pravnim sustavom. Zašto mirenje u Hrvatskoj nije moglo zaživjeti i prije? Instituti poput mirovnih vijeća iz 1978. godine nisu se skoro uopće primjenjivala. Eventualni odgovor na to pitanje mogao bi se dati proučavajući karakteristike mirenja, kao i socio-ekonomske prilike Hrvatske zadnjih šezdesetak godina. Jedna od glavnih prednosti koje se navode oko mirenja jest ta da ono stvara značajne uštede na troškovnome planu. Budući da se prijašnje državno uređenje baziralo na društvenome vlasništvu, nije postojao privatni interes koji bi radi postizanja ušteda pokušavao pronaći alternativne načine rješavanja sporova. Bilo kakva privatna inicijativa mimo postojećeg državnog aparata bila je obeshrabrivana. S dolaskom kapitalizma, konstantnom utrkom u proizvodnji i trgovini, privatnik je uočio štetu koja se akumulira dugogodišnjim vođenjem spora. Prema tome, on je postao zaintrigiran mogućnošću da se spor, koji bi se inače godinama vodio, riješi što prije i na obostrano zadovoljstvo. Naravno da se kod širenja mirenja mora računati na činjenicu da se radi o generacijskome procesu. Generacije prije desetak godina nisu niti raspravljale o mirenju kao načinu rješavanja sporova. Za njih je postojalo samo sudsko parničenje i jedino je autoritet sudske presude mogao odrediti tko je pravu i tako završiti sukob. Mirenje pak polazi od zadovoljavanja interesa obaju stranaka, što imanentno znači i popuštanje od svojih zahtjeva. Upravo iz tih razloga se mirenje počelo intenzivnije provoditi na trgovačkim sudovima gdje su stranke motivirane poglavito uštedom vremena i troškova kao i nastavkom međusobnih odnosa. Međutim te su karakteristike poželjne i u obiteljskim sporovima kao i u rješavanju međususedskih odnosa građanskopravne naravi.

Tipično je da stranke svoj tužbeni zahtjev formuliraju na način da pokušaju ishoditi i više nego što im pripada. Polazeći od te pretpostavke i druga stranka također traži što je moguće više u nadi da će njenom zahtjevu biti barem djelomično udovoljeno. Sudac traži rješenje po slovu zakona, ne ulazeći u same razloge sukoba, a budući da je svaka stranka uvjerenjena u ispravnost svog zahtjeva i nepoštenje druge stranke, ne čudi da su mogućnosti međusobnog popuštanja minimalne.

Odvjetnik Steven Auster Miller⁷ istaknuo je kako postoje interesi na više strana da se spor pokuša riješiti nagodbom. Odvjetnici bi morali pristati na nagodbu primarno jer im to nalaže njihova etička dužnost. Tu obvezu poznaje i hrvatsko pravo po kojemu je odvjetnik dužan savjesno zastupati i braniti stranku, koristeći se svim potrebnim sredstvima dopuštenima zakonom.⁸ Dakle u svim situacijama kada je za stranku povoljnije da se nagodi odvjetnik bi trebao nastojati da do takve nagodbe i dođe. Osim takve moralne obveze, postoji za odvjetnike i čisti materijalni račun. Postizanjem nagodbe povećava se

⁶ čl. 44. do 52. Obiteljskog zakona, NN 116/03, dalje OZ

⁷ S. AUSTER MILLER, bio je predstavnik odvjetničke komore SAD-a ABA/CELLI u Hrvatskoj. "ADR u praksi - nekoliko naučenih lekcija", *Odvjetnik*, 3- 4/ 2002., str. 23

⁸ Pravilo 55. Kodeksa odvjetničke etike

povjerenje klijenta u sposobnost odvjetnika- njegovo zadovoljstvo riješenim slučajem dovest će do ponovnog obraćanja klijenta odvjetniku. U Hrvatskoj se ističe problem naplate odvjetničkih tarifa po pojedinoj parničnoj radnji koji ne ide u prilog promicanju mirenja. Međutim, postoji i drugo lice tog računa. Naime uspješnom nagodbom okončava se jedan spor, ostavljajući tako odvjetniku više vremena da se posveti sporovima u kojima nagodba nije moguća. Više riješenih slučajeva rezultirat će većom zaradom.

Steven Austermiller naveo je i neke motive zašto bi *stranke* ušle u postupak mirenja. Za početak tu je čista ekonomika. Parničenje može biti dugotrajno, pogotovo ako slučaj dođe pred sudove druge instance. Nagodbom se eliminiraju troškovi odvjetnika kao i predujmljivanja sudskih troškova. Ishod parnice uvijek je nesiguran. Drugi razlog zašto bi stranke htjele okončati spor jest u tome što žele imati čistu savjest oko nekih osobnih odnosa. To je pogotovo vidljivo unutar obiteljskih sporova, ali isto tako i unutar radnih sporova. Zatim, tu je i slika u javnosti koju stranka želi očuvati. Na primjer, spriječiti objavljivanje neke neugodne informacije što se može postići stavljanjem klauzule o povjerljivosti u sporazum o mirenju.

Najzad tu je i *interes šire zajednice* za učinkovitim pravnim sustavom. Naime i društvo i gospodarstvo ovise o brzom rješavanju sporova. U Americi 95% svih sudskih postupaka se rješava izvansudskom nagodbom.⁹ Zašto se ne bi mogao, barem u nekom manjem postotku, riješiti i određeni broj hrvatskih sporova?

3. Zakon o mirenju

Zakon o mirenju donesen je 2003. godine po hitnom postupku. Nacrt prijedloga zakona bio je raspravljan na sjednici Vlade krajem kolovoza, a zakon prihvaćen već u listopadu kako bi mogao stupiti na snagu kad i reforme Zakona o parničnom postupku kojima se predviđalo podnošenje prijedloga mirenja državnom odvjetniku u slučaju tužbe protiv Republike Hrvatske.¹⁰ Podloga tog propisa je, s jedne strane na europskoj razini preporuka Vijeća Europe o mirenju u građanskim i trgovačkim sporovima te Zelena knjiga o alternativnom rješavanju sporova u građanskom i trgovačkom pravu koju je donijela Europska komisija, a na međunarodnoj razini model- zakon UNCITRAL-a o međunarodnom trgovačkom mirenju iz 2002. Karakteristika model- zakona je upravo u tome da je potpisnica ovlaštena mijenjati dijelove odredaba zakona i prilagođavati ih svojim potrebama. Upravo je zbog te fleksibilnosti model- zakon uzor mnogim nacionalnim propisima pa tako i našem hrvatskom Zakonu o mirenju.¹¹ Stajališta oko svrhovitosti toga zakona su oprečna. Neki su smatrali da je suvišno regulirati materiju koja je po svojoj naravi posve neformalna i individualna te čija je glavna karakteristika upravo manjak forme. Tako prof. Alan Uzelac¹² smatra da se mirenje moglo zasnovati na već postojećim odredbama pozitivnopravnih propisa kao što su čl. 5. ZOO- a¹³ opće načelo dužnost suradnje stranaka, zatim čl. 321. ZOO- a koji omogućava strankama da ugovore izvansudsko tumačenje ugovora od strane neke treće osobe u slučaju nesuglasnosti u pogledu smisla i domašaja ugovornih odredbi. Stranke tada ne bi mogle pokrenuti spor pred sudom prije nego li pribave prethodno tumačenje ugovora. U procesnim propisima mogućnost mirenja omogućavaju čl. 3. st. 2. Zakona o parničnom postupku zatim članci o sudskoj nagodbi

⁹ B. BLAŽEVIĆ, *op. cit.* (bilj. 3)

¹⁰ čl. 186. a. ZPP

¹¹ A. UZELAC ' Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela' - <http://alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>

¹² *Ibid.*

¹³ Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, dalje ZOO

čl. 321.- 324. te čl. 321. st. 3. koji navodi da će sud u tijeku postupka upozoriti stranke na mogućnost nagodbe i pomoći im da istu i zaključe.

Slučaj iz susjedne države Slovenije nam je pokazao da se medijacija na temelju postojećih građansko procesnih pravnih propisa može uspješno provesti. Pokusni projekt medijacije bio je održan na Okružnom sudu u Ljubljani. Sutkinja Višeg suda Gordana Ristin je iznijela u travanjском broju lista "Odvjetnik", Odvjetniške zbornice Slovenije svoja iskustva iz prvih slučajeva ADR-a.¹⁴ Tvrdi da su svi suci sudjelovali u projektu 'pro bono' u nadi da će učiniti nešto da se smanji broj zaostalih slučajeva. Prema njenim riječima, za početak je dobro da se medijacije odvijaju u zgradama sudova, da su medijatori umirovljeni suci, ugledni odvjetnici i pravnici. Time se postiže kredibilitet samog postupka, stranke više vjeruju u autoritet medijatora. Slučaj iz Slovenije nam pokazuje da se mirenje može uspješno pokrenuti zahvaljujući inicijativi nekolicine sudaca. U Velikoj Britaniji se razvila znatna praksa mirenja u obiteljskim i trgovačkim sporovima, a da pritom nije postojao univerzalni zakonski tekst o mirenju.

Ipak, sam zakon nedvojbeno ima i svoje dobre strane. Hrvatska je zemlja u kojoj je značajno izražen normativizam, stranke imaju više povjerenja u institut koji je pravno normiran jer im ulijeva sigurnost da iza njega stoji pravna država. Zakon o mirenju služi kao pravna podloga, a ujedno i kao određena "reklama" samog mirenja. Njegova osnovna načela su *dispozitivnost*, odnosno svojstvo da stranke svojim sporazumom mogu promijeniti odredbe Zakona, čije će se odredbe primjenjivati podredno, ukoliko ne postoji suprotan stranački sporazum, kao i s time povezana *stranačka autonomija*, što znači da stranke mogu same regulirati postupak mirenja, te ovršnost same nagodbe; načelo *dobrovoljnosti* po kojemu su stranke ovlaštene pokrenuti, voditi te u svakom trenutku okončati postupak mirenja povlačenjem suglasnosti koju su dali na početku postupka, načelo *povjerljivosti postupka*, koja određuje zabranu korištenja činjenica, različitih informacija i isprava u drugim postupcima kao dokaza; načelo *procesne ravnoteže stranaka*, koju je medijator dužan postići već od samog početka postupka i *načelo savjesnosti i poštenja* kao temeljno načelo obveznog prava.¹⁵

4. Institucije za mirenje u hrvatskoj

a) Izvansudsko mirenje

Pod utjecajem zapadne prakse promoviranja alternativnih načina rješavanja sporova osnovane su u Hrvatskoj niz institucija koje se time bave. Već prije spomenutim Zakonom o radu predviđeno je mirenje u slučaju kolektivnih radnih sporova koji bi mogli dovesti do štrajka, nekog oblika industrijske akcije odnosno neisplate plaće pred **Gospodarsko-socijalnim vijećem**.¹⁶ Ono se mora provesti u roku od pet dana od dana dostave obavijesti o sporu Gospodarsko- socijalnom vijeću ili županijskom uredu nadležnom za poslove rada. Postupak mirenja u kolektivnim radnim sporovima normativno regulira Gospodarsko socijalno vijeće, a organizacijski se provodi u Uredima za socijalno partnerstvo u kojima se odvijaju postupci mirenja. Prema navodima stručne savjetnice za područje radno- socijalnog zakonodavstva u Uredu za socijalno partnerstvo, na godinu se pokrene približno stotinu postupaka mirenja, a u više od šezdeset posto slučajeva postiže se mirno okončanje spora.¹⁷ Najčešće se tim institutom koriste sindikati kao mjerom upozorenja prije stupanja u štrajk koji donosi gubitke objema stranama. Prema raspoloživim poda-

¹⁴ "ADR" - eng. – alternativno rješavanje sporova op. a.

¹⁵ tako B. BLAŽEVIĆ, "Temeljna načela postupka mirenja", Izmiritelj, bilten Hrvatske udruge za mirenje, veljača 2008.

¹⁶ čl. 213. do 215. Zakon o radu NN, 30/04.

¹⁷ "Jeftinije je i brže miriti se nego suditi" Liderpress, lipanj 2006., 21. tjedan

cima, najviše postupaka mirenja pokrenuli su Sindikat graditeljstva Hrvatske, Sindikat poljoprivrede i Sindikat metalaca.

Isto tako, u srpnju 2002. godine **Hrvatska gospodarska komora** je osnovala **Centar za mirenje** za rješavanje trgovačkih sporova, donijevši pritom Pravilnik o mirenju. Mirenje se prije toga provodilo također pred Hrvatskom gospodarskom komorom budući da Pravilnik o arbitraži pri SIS- HGK tzv. Zagrebačka pravila, sadržava poglavlje o mirenju. Ipak ono je bilo vrlo malo zastupljeno. Centar za mirenje nema svoju pravnu sposobnost već je sastavni dio HGK. Organizacijski je Centar za mirenje povezan sa Stalnim izbranim sudištem budući da dijele opremu i prostorije. Pravila po kojima se mirenje provodi su primarno dispozitivne prirode, a ako nema sporazuma stranaka tada se podredno primjenjuju Pravilnik o mirenju te Zakon o mirenju. Centar potiče stranke na mirenje stvarajući standardizirane klauzule sporazuma o mirenju ili zaprimajući izjavu tvrtke kojom ona prihvaća politiku mirnog rješavanja sporova dajući time na znanje drugoj strani da je u slučaju spora voljna razmotriti opciju mirenja.¹⁸ **Centar za mirenje** postoji i pri **Hrvatskoj udruzi poslodavaca**, u Zagrebu i u regionalnim uredima u Rijeci, Osijeku i Splitu. Jednako tako osnovan je i **centar za mirenje pri Hrvatskoj obrtničkoj komori** 30. lipnja 2004. g., a njegov rad je uređen Pravilnikom o mirenju (NN 51/05) koji predviđa da se mirenje pred centrom može provoditi samo ako je barem jedna od stranaka obrtnik.. Na listi medijatora Centra nalaze se 42 osobe koje su prošle stručnu izobrazbu za pružanje kvalitetnih usluga medijacije.¹⁹

Hrvatska udruga za mirenje osnovana je 19. rujna 2003. godine. Članovi Udruge su na listi izmiritelja Centra za mirenje Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore, Hrvatske udruge poslodavaca, te liste izmiritelja pri Trgovačkom sudu u Zagrebu i Visokom trgovačkom sudu Republike Hrvatske. Prema statutu udruge cilj im je promicati, i unaprijediti mirenje u Republici Hrvatskoj, u vidu kojeg obavljaju sljedeće djelatnosti: međusobnu razmjenu iskustava, znanja i umješnosti članova Udruge, redovitu obuku članova Udruge, organiziranjem savjetovanja i studijskih putovanja, promidžbom mirenja u RH, predlaganjem zakonskih rješenja u svezi s mirenjem, suradnjom s međunarodnim udrugama izmiritelja, organiziranjem radionica i vježbi za izmiritelje, organiziranjem susreta i savjetovanja izmiritelja, promocijom mirenja među mladima, uvođenjem radionica o mirenju u škole, izradom kodeksa profesionalnog ponašanja...²⁰

Pri **Hrvatskom uredu za osiguranje** osnovan je 29.03.2007. g., Centar za mirenje sukladno čl. 272. st. 1. i 273. st. 1. i 2. Zakona o osiguranju (NN 151/2005), te čl. 10. Statuta Hrvatskog ureda za osiguranje. Tu se nastoje riješiti sporovi iz osiguravajućih i odštetnih odnosa temeljem ugovora o osiguranju. Posebnost ovog postupka mirenja jest ta da troškove postupka mirenja koje se odnose na honorar izmiritelja i druge troškove mirenja snosi društvo za osiguranje (putem Hrvatskog ureda za osiguranje) koje je iniciralo odnosno pristalo na prijedlog za provođenje postupka mirenja. Iako je Centar vrlo mlad već su u prva tri mjeseca 2008. godine dobili 35 prijedloga za mirenje u sporovima koji premašuju 18 milijuna kuna, a od toga je provedeno 15 postupaka mirenja i svi su uspješno riješeni.²¹

Centar za mirenje Hrvatske udruge za mirenje djeluje u sklopu Udruge od kraja 2007. godine. Udruga je ravnopravan partner sa ostalim centrima za mirenje te će ove godine pripremati konferenciju o mirenju za cijelu jugoistočnu regiju (SEEMF- South East European Mediation Forum- CONFERENCE 2008.).²²

¹⁸ <http://www.mirenje.hr/05kontakt.html>

¹⁹ <http://www.mirenje.hr/05kontakt.html>

²⁰ čl. 6. i čl. 7. Statuta Hrvatske udruge miritelja, <http://www.mirenje.hr/01statut%20udruge.html>

²¹ Poslovni dnevnik, "Uspješna mirenja s osiguravateljima" 6. 5. 2008.

²² "Izmiritelj", bilten Hrvatske udruge za mirenje, veljača 2008.

Centri za socijalnu skrb provode postupke mirenja (posredovanja) u slučajevima razvoda braka.

b) sudu pridruženo mirenje

Republika Hrvatska je u sklopu "Strategije reforme pravosuđa" nastojala proširiti upotrebu mirenja, budući da je ono prepoznato kao jedan od načina da se brže, učinkovitije i efikasnije rješavaju sporovi od čega profitiraju i država i sudionici spora. Tako se na Trgovačkom sudu u Zagrebu od siječnja 2006. godine provodi pilot program mirenja, a do kraja 2007. godine mirenje je organizirano pri Općinskom sudu u Bjelovaru, Osijeku, Rijeci, Varaždinu, Vukovaru i Zadru, a tijekom 2008. postupci mirenja organizirat će se na svim općinskim i trgovačkim sudovima. Rezultati za prvih devet mjeseci 2007. godine su pokazali da je na zagrebačkom Trgovačkom sudu 134 predmeta riješeno mirenjem, na Općinskom sudu njih 68, na slavonsko-brodskom Općinskom sudu njih 53, a na riječkom 51.²³ Već je provedena edukacija 200 sudaca i državnih odvjetnika, s time da se na jesen pri Pravosudnoj akademiji planira novi ciklus edukacije. Kako bi se potaklo stranke da koriste postupke mirenja, u prvoj fazi mirenje pri sudovima je besplatno za stranke koje plaćaju samo vlastite troškove zastupanja. Uspješno provedeno mirenje pribraja se u rezultate rada sucu kod kojeg je predmet bio raspoređen, kao i sucu koji je riješio spor mirenjem, ne bi li ih se potaknulo na aktiviranje u tom pogledu.

5. Sporazum o mirenju

Za samo pokretanje mirenja nije potrebno sklopiti prethodni sporazum. Prema tome do mirenja može doći i poslije nastanka samog sukoba. Ipak prilikom sastavljanja sporazuma o mirenju stranke bi trebale uzeti u obzir da li će se mirenje odnositi na sve ili samo na određene sporove u vezi s ugovorom. Bilo bi poželjno unaprijed odrediti kome će mirenje biti povjereno ili barem odrediti neke smjernice za odabir te osobe. Isto tako, bilo bi važno navesti gdje se mirenje ima održati kao i neki vremenski okvir u kojem bi se trebalo obaviti. Najvažnije pak od svega jest klauzula o povjerljivosti samog mirenja koja zabranjuje upotrebu podataka doznatih tijekom mirenja u bilo kojem idućem postupku. Zakon predviđa da se, ukoliko se stranke nisu nešto drugo dogovorile, prijedlog za mirenje ima podnijeti u pisanom obliku protivnoj strani koja na nj treba odgovoriti u roku od 15 dana. Ako ona to ne učini prijedlog se smatra odbijenim. Sukladno općenitim odredbama ZOO-a o izjavama volje²⁴ protivna strana može prihvat izraziti izričito ili konkludentno - upuštanjem u sam postupak mirenja. Vrlo je zanimljiva pravna priroda tog sporazuma. Ona bi po svojoj naravi bila obveznopravne prirode te bi obvezivala stranke na pristupanje procesu mirenja i na sudjelovanje u njemu po načelu *bona fides*. Sam zakon ne određuje točno koje bi to obveze bile, međutim može se povući paralela između pravnog uređenja "*Pregovora*" po čl. 251. ZOO- a te mirenja. Naime oboje se svode na komunikaciju između dvije strane upravljenu ka postizanju zajedničkog kompromisa- bilo o prihvatu neke ponude ili o rješavanju spora. Isto tako iako su oboje neformalne prirode, strana koja bi pregovarala suprotno načelu savjesnosti i poštenja odgovara drugoj strani za štetu koju joj time prouzroči. Smatram da bi se odredba mogla analogno primijeniti i na obveze stranaka u postupku mirenja. U takozvanu *culpa in contrahendo* pripada još i odgovornost stranke koja je ušla u pregovore bez prave namjere da sklopi ugovor sa drugom strankom kao i zlouporaba danih povjerljivih informacija, bilo da ih je koristila za sebe ili ih učinila dostupnim drugima, neovisno je li ugovor naknadno bio sklopljen ili ne.

²³ http://www.pravosudje.hr/Download/2006/07/12/lzvjescje_zn_novinare.doc

²⁴ čl. 249. ZOO

Odgovornost za povredu se sastoji u naknadi prouzročene štete i predaju oštećeniku koristi koju je štetnik povredom ostvario. Iako je hrvatski ZOO jedan od rijetkih zakona koji normira predugovornu odgovornost, taj institut postoji u odštetnom pravu mnogih zemalja kroz načela *bona fides* i *neminem laedere*.²⁵ Po svom sadržaju, a temeljem navedenih načela, mogla bi se uspostaviti ista takva odgovornost sporazumu nevjerne stranke u postupku mirenja. Prilikom utvrđivanja postojanja takve odgovornosti te određivanja tereta dokaza također se možemo poslužiti predugovornom odgovornošću. Naime odgovornost za štetu kod prekida mirenja morat će dokazivati onaj tko traži da mu se ta šteta naknadi. Na taj se način postiže ravnoteža između slobodnog prava na prekid pregovora (mirenja op.a.) te odgovornosti za štetu kada se time zaista nekorektno ponaša prema nekome.²⁶ Primjerice osoba dođe na mirenje iz druge države, gubi zaradu od nekoliko dana, plaća svoje troškove puta, smještaja i hrane, a druga strana na isto mirenje dođe bez ikakve ponude. Budući da u nedostatku drugog dogovora svaka stranka plaća svoje troškove²⁷ ta će ih stranka morati sama nadoknaditi, a evidentno je da je druga strana nepošteno postupala pristajući na mirenje bez prave namjere da se pomiri. Ili npr. jedna strana pregovara, ali te pregovore bezrazložno odugovlači u nadi da će dobiti na vremenu ili da bi protekao neki rok. Doduše, zakon omogućava strankama da tijekom postupka mirenja svoja prava štite i drugim sredstvima kao npr. arbitražnim ili sudskim postupkom ako je to nužno za očuvanje njihovih prava.²⁸ Međutim stranka koja je takvim ponašanjem namjerno produljivala vremenski rok za vrijeme kojeg je protustranka mogla postići tu zaštitu je ipak mogla prouzročiti štetu. Za takve slučajeve bi se toj osobi također moralo pružiti pravo na naknadu štete.

Zanimljivo bi bilo proučiti klauzule koje preporuča Centar za mirenje pri Hrvatskoj gospodarskoj komori²⁹.

A) Fakultativno mirenje

“Bez obzira na arbitražni/ sudski postupak prema prethodnoj odredbi, stranke mogu sporove iz prethodne odredbe pokušati riješiti mirenjem u skladu s važećim Pravilnikom o mirenju HGK”. Tom se klauzulom stranke ustvari samo podsjeća da mogu riješiti spor mirenjem pred Centrom za mirenje jer se mirenje može uvijek dogovoriti.

B) Obveza razmatranja mogućnosti mirenja

“U slučaju sporova iz ovog ugovora ili u vezi s njim, uključujući i sporove koji se odnose na pitanja njegovog valjanog nastanka, povrede ili prestanka, kao i na pravne učinke koji iz toga proistječu, stranke će najprije zajedno razmotriti mogućnost rješavanja tih sporova mirenjem u skladu s važećim Pravilnikom o mirenju HGK.” Ni ova klauzula ne uvodi mnogo čvršću obvezu stranaka na mirenje, ali ipak stvara mogućnost za stranku da predloži mirenja, a da njen postupak ne bude protumačen kao znak slabosti.

C) Obvezno mirenje u određenom roku

“Svi sporovi koji proizlaze iz ovog ugovora ili u vezi s njim, uključujući i sporove koji se odnose na pitanja njegovog valjanog nastanka, povrede ili prestanka, kao i na pravne učinke koji iz toga proistječu, uputit će se na mirenje u skladu s važećim Pravilnikom o mirenju HGK. Ako ti sporovi ne budu riješeni u roku od 30 dana od dana podnošenja prijedloga za pokretanje postupka mirenja ili u drugom roku o kojem se stranke dogovore,

²⁵ P. KLARIĆ, M. VEDRIŠ "Građansko pravo", NN Zagreb 2006., str. 606.

²⁶ J. BARBIĆ, "Sklapanje ugovora po zakonu o obveznim odnosima", Informator, Zagreb 1980., str. 15.

²⁷ čl. 17. st. 2. ZM

²⁸ čl. 15. ZM

²⁹ http://www.hgk.hr/wps/portal/lut/p/_s.7_0_A/7_0_OQ?legacyWcmClippingUrl=http%3A%2F%2Fhgk.biznet.hr%2Fhgk%2Ftekst3.php%3Fa%3Db%26page%3Dtekst%26id%3D1684%26kid%3D1860

stranke neće imati nikakvih obveza prema ovoj odredbi.” Tom su se klauzulom stranke obvezale na provođenje postupka mirenja u određenome roku. Prema ZM-u³⁰ sud, arbitri ili druga tijela kod kojih se pokuša pokrenuti postupak odbacit će akt kojim se postupak pokreće ili nastavlja kao preuranjen na zahtjev druge stranke.

D) Postupak mirenja nakon kojeg slijedi arbitražni postupak pri SIS-HGK

“Svi sporovi koji proizlaze iz ovog ugovora, uključujući i sporove koji se odnose na pitanja njegovog valjanog nastanka, povrede ili prestanka, kao i na pravne učinke koji iz toga proistječu, uputit će se na mirenje u skladu s važećim Pravilnikom o mirenju HGK. Ako ti sporovi ne budu riješeni u roku od 30 dana od dana podnošenja prijedloga za pokretanje postupka mirenja ili u drugom roku o kojem se stranke dogovore oni će se konačno riješiti arbitražom u skladu s važećim Pravilnikom o arbitraži pri SIS- HGK (Zagrebačka pravila) “. Ova klauzula ima iste učinke kao klauzula C, osim što još predviđa i arbitražnu klauzulu u slučaju da mirenje ne uspije.

6. Kvalitete izmiritelja

Na uspjeh mirenja utjecat će više faktora. Nisu svi sporovi pogodni za mirenje, kao što i u sporovima koji jesu pogodni za mirenje, se može dogoditi da stranke nisu spremne ući u taj postupak. Međutim jedna od presudnih stvari su osobine samog izmiritelja.

On po svom zvanju ne mora biti diplomirani pravnik, već može biti i socijalni radnik ili psiholog. Postoje također i seminari te tečajevi vještina u mirenju koje organiziraju različite institucije u Republici Hrvatskoj, a pogotovo vani. Ono što dobar izmiritelj treba učiniti tijekom postupka jest primarno pažljivo slušati. Stranke će o svojim odnosima govoriti sa dosta emocija, ponekad se mogu činiti pretjeranima, prilikom čega se izmiritelj treba suzdržati od iznošenja vlastitih stavova jer svaka osoba ima vlastitu logiku te joj je “njezina” istina jedina prava istina. Isto tako je vrlo bitno da medijator svojom neverbalnom komunikacijom ne oda svoju naklonost jednoj ili drugoj strani. Na odvojenim sastancima izmiritelj treba utvrditi prave interese stranaka, a ne njihove pravne pozicije. Upravo bi stoga uloga izmiritelja možda bila lakša psiholozima negoli pravnicima, ali budući da se mirenje poglavito provodi pred trgovačkim sudovima i ostalim institucijama u kojima prevladavaju pravnici u početku možemo očekivati upravo njih kao izmiritelje.

Od vlastitih osobina izmiritelj treba biti strpljiva osoba. On je ovdje da pomiri stranke, da približi dva u potpunosti sukobljena stajališta, što je zahtjevan zadatak. Nestrpljivost može stvoriti nepovjerenje u stranaka, a budući da je proces mirenja u potpunosti dobrovoljan, stranke mogu lako odustati. Isto tako, izmiritelj mora prepustiti strankama da same pronađu rješenje te im samo asistirati u kreativnosti, nikako nametati svoje mišljenje. Da bi uspio u tome, treba strankama naglasiti da su upravo one odgovorne za uspjeh odnosno neuspjeh mirenja čime će im dati do znanja da se same trebaju potruditi oko rezultata te da im je to u interesu.

7. Tijek mirenja

Mirenje se može provoditi u prostorijama suda ili neke druge institucije koja se bavi mirenjem, ali isto tako i na trećem neutralnom terenu. Po zakonu se mirenje provodi na način o kojem su se stranke sporazumjele, a o čemu mogu sklopiti pisani sporazum.³¹ U

³⁰ čl. 15. st. 2. ZM

³¹ čl. 6. ZM

praksi Centra za mirenje HGK, postupak redovito kreće tako da se jedna strana obrati Centru s prijedlogom za pokretanje postupka. Zatim se tajnik Centra obrati drugoj strani i zove ju da se o tome očituje. Nakon tog primarnog kontakta stranaka sa Centrom on nastavlja služiti kao određeni posrednik budući da su međusobni odnosi među strankama najvjerojatnije narušeni. Idući korak je imenovanje izmiritelja. Za to postoje liste izmiritelja koji imaju u tome iskustva. Ako stranke ne postignu dogovor oko osobe izmiritelja, Pravilnik o mirenju³² predviđa da će ga izabrati predsjednik Centra. Naravno da ta odluka nije obvezujuća budući da imenovanje uvijek na kraju ovisi o pristanku stranaka. U slučaju kada se stranke nisu sporazumjele o načinu mirenja, sam način i tempo će odrediti izmiritelj uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja. Izmiritelj također može na prikladan način primjenjivati odredbe Zakona o parničnom postupku koji se odnose na dostavu poziva, rokove i slično.³³ Za mirenje je karakteristično da se pažnja izmiritelja mora usmjeriti na ponovno uspostavljanje odnosa među strankama, na odnose i emocije u pozadini. Na uspješnost mirenja će utjecati eventualna ranija iskustva stranaka s postupkom mirenja, kao i očekivanja stranaka da postoji mogućnost da se i druga strana nagodi.

Izmiritelj organizira postupak u par faza:

- priprema
- upoznavanje stranaka s postupkom mirenja
- predstavljanje položaja stranaka u sporu i analiza činjenica
- utvrđivanje opcija i alternativa
- pregovaranje- zaključni stadij

1. U *pripreмноj fazi* izmiritelj mora uspostaviti početni kontakt telefonom, provjeriti da li će se stranke odazvati sastanku, proučiti predmet, pregledati sporazum o mirenju, održati pripremnu diskusiju s eventualnim su- izmiriteljem.

2. Vrlo je važna faza *upoznavanja stranaka s postupkom mirenja*. Naime izmiritelj mora strankama objasniti da se on ne nalazi ovdje kako bi dao odgovor na pitanje tko je u pravu. Treba upozoriti stranke i na činjenicu da prilikom izlaganja svog viđenja spora stranka ne bi trebala kritizirati drugu stranu, nego objasniti zašto je u sporu. Izmiritelj treba posvetiti podjednaku pažnju objema strankama. U zapadnim zemljama, izmiritelji često koriste tzv. "Harvardsku metodu"³⁴, koju ću ovdje malo dodatno razraditi. Ova se metoda, također zove i pregovaranje na temelju interesa ili pregovaranje u svrhu rješavanja problema. Ima četiri dijela:

1. *oštro s problemom, nježno s ljudima:*

korijen sukoba ne smije se tražiti u samim strankama, već u problemima koji među njima postoje

2. *usredotočiti se na interese, ne na pozicije:*

interesi pozivaju na kreativna, drugačija rješenja

3. *pronaći rješenje koja su svima u interesu:*

stvoriti situaciju u kojoj svi dobivaju

4. *tražiti objektivne kriterije:*

subjektivni izbori vode do daljnjeg razilaženja u mišljenju; pronalaženjem objektivnih izbora kao što su čvrsta i gotovo tehnička ili pravna pravila to se može izbjeći.

3. *Odvojeni sastanci* (eng. *caucus*) su sastanci na kojima izmiritelj razgovara pojedinačno sa svakom od stranaka. Trenutak prekida zajedničkog sastanka je stvar izmiriteljeva instinkta, s time da je bitno obavijestiti stranke kako izbor redosljeda odvojenih sastanaka nema veze s njihovim pozicijama. Na odvojenim se sastancima stječe uvid u prave

³² čl. 4. Pravilnik o mirenju, NN 65/05

³³ *Ibid.*

³⁴ FISCHER, URI, PATTON, "Kako do da, Do dogovora pregovorom, a ne predajom", Neretva d. o. o., Zagreb 2003.

razloge zbog kojih je neka strana u zavadi. Tu izmiritelj ima otvorene ruke za stjecanje povjerenja dotične stranke. On to treba postići ulogom aktivnog slušatelja, postavljajući potpitanja. Korisno je da na tim sastancima sudjeluju i odvjetnici, budući da oni ulijevaju povjerenje stranci da neće biti prevarena. Stranci treba objasniti da sada može podijeliti s njim podatke koje ne želi da druga strana dozna. Vrlo je bitno slušati stavove stranaka bez iznošenja vlastitih sudova iako se oni ponekad mogu činiti neracionalnima te pretjerano nabijeni emocijama. Naime cilj je postići nagodbu, a ne je nametnuti. Nakon što sastanak prođe izmiritelj treba pohvaliti stranku za učinjeni napredak te upitati je što može prenijeti drugoj strani. Na odlasku treba uvjeriti stranku da dulji ili kraći sastanak sa drugom strankom nema veza sa tijekom postupka. Ukupni broj sastanaka ovisit će o spremnosti stranaka da zaključe nagodbu. Vrlo često se rješenje postigne u tijeku jednog radnog dana. Prema Zakonu o mirenju, ako se nagodba ne postigne u roku od 60 dana od dana prihvata prijedloga za pokretanje mirenja, on se okončava. Taj se rok može produžiti još za maksimalno 60 dana.³⁵

4. *završni zajednički sastanak*. Tu se sažima sve nesporno između stranaka, uklanjaju se eventualne nejasnoće. Ako su pak stranke spremne na nagodbu, potrebno je prethodno uvjeriti se da su se u potpunosti razumjele. Naime ukoliko izmiritelj prerano ponudi nekakav prijedlog spora, to može dovesti u pitanje njegovu neutralnost. Međutim, on je svakako pozvan to učiniti u trenutku kada više ni jedna strana ne odstupa od svojih stavova.

Nakon završnog zajedničkog sastanka moguće su dvije opcije: ili su se stranke uspjele nagoditi ili je pokušaj nagodbe propao. Ukoliko je došlo do nagodbe, ona se treba sastaviti u pisanom obliku, prilikom čega se ne preporuča da izmiritelj osobno sastavlja tekst nagodbe, već da mu ga diktiraju stranke, zbog eventualnih kasnijih nesuglasica, jedino ako ga stranke baš izričito zamole. Inače postoji mogućnost da ga stranke traže da interpretira odredbe iz nagodbe kao i problem da mora arbitrirati u sporu oko značenja pojedinih izraza. Izmiritelj bi trebao svojim znanjem i formalnim obrazovanjem osigurati da nagodba bude razumna, poštena, ostvariva, provediva te u duhu zakona. Nagodbu će potpisati samo stranke koje su sudjelovale u postupku.

Mada su stranke često zadovoljne samim time što je nagodba uopće sklopljena vrlo često će željeti osigurati ovršnost nagodbe, što mogu učiniti na više načina:

- sklopiti **nagodbu u postupku mirenja** te uvjeriti potpise kod javnog bilježnika čime će ona postati ovršna;³⁶

- sklopiti nagodbu te se obratiti nadležnom sudu da joj da **svojstvo sudske nagodbe**. U ovom slučaju će sud provjeriti da li je nagodbe protivna prisilnim propisima te pravilima javnog morala kao i dopuštenost stranačkih dispozicija;

- sklopiti nagodbu u obliku **javnobilježničkog akta** pred javnim bilježnikom u kojoj se jedna ili obje strane obvezuju na činidbu o kojoj se mogu nagoditi, a koja će biti ovršna ako sadrži izjavu obveznika da se nakon dospelosti može temeljem tog akta provesti prisilno izvršenje³⁷

- te **arbitražnim pravorijekom temeljem nagodbe** koji je donesen u prethodno pokrenutom arbitražnom postupku i ima učinke arbitražnog pravorijeka³⁸

³⁵ čl. 19. ZM

³⁶ čl. 10. st. 2. ZM

³⁷ čl. 54. st. 1. Zakon o javnom bilježništvu, NN 78/93, 29/94, 162/98

³⁸ čl. 29. Zakon o arbitraži, NN 88/01

8. Pobijanje nagodbe

Mogućnosti pobijanja nagodbe ovise o tome u kakvom je postupku nagodba postignuta. Ovdje ću se malo detaljnije pozabaviti analizom pojedinih vrsta nagodbi, pretpostavki za njihovu valjanost te mogućnostima za pobijanje. Nagodba postignuta u **postupku mirenja** bit će ovršna ukoliko stranke ovjere svoje potpise kod javnog bilježnika. To je osigurano u članku 10. st. 2. Zakona o mirenju čime se nagodbi postignutoj u postupku mirenja daje privilegirani položaj u odnosu na nagodbu koju stranke postignu u neposrednim pregovorima. Ipak morali bi se zadovoljiti i još poneki uvjeti da bi takva nagodba bila uistinu ovršna. U njoj treba biti određena obveza na izvršenje činidbe, zatim vrijeme dospelosti mora biti utvrdivo te mora biti podobna za ovrhu.³⁹ Po slovu zakona svaka nagodba iz postupka mirenja neovisno o svom sadržaju ima status ovršne isprave, neovisno o tome sadrži li u sebi ovršnu klauzulu ili ne. Budući da bi moglo biti sporno potječe li neka nagodba iz postupka mirenja pa joj za ovršnost ne treba ovršna klauzula ili ne, *Triva, Dika* smatraju da bi se to moglo izbjeći obveznim unošenjem ovršne klauzule u nagodbu čime bi se "ona sadržajno izjednačila sa svakom drugom ovršnom privatnom ispravom na kojoj je potpis obvezanika javnobilježnički ovjeren."⁴⁰ Ipak, kako je nagodba po naravi dispozitivne prirode stranke mogu isključiti svojstvo ovršnosti iako su dali ovjeriti potpise kod javnog bilježnika.⁴¹ Ključno je naglasiti da nagodba postignuta u postupku mirenja nema učinak sudske nagodbe, što znači da je ona ovršna isprava, ali ne i pravomoćno presuđena stvar. Prema tome, stranka se u nekom drugom postupku neće moći na nju pozvati kao na prigovor *rei judicialiter transactae*, odnosno *rei judicate*, kao što ni sud neće na nju paziti *ex officio*. Imat će samo dokaznu snagu privatne isprave na kojoj su potpisi javno ovjereni.⁴²

Stranke koje sklope nagodbu mogu se isto tako obratiti nadležnome sudu da nagodbi prizna svojstvo **sudske nagodbe**. Posljedica toga jest da izvansudska nagodba tako stječe sva svojstva koja ima jedna sudska nagodba, kao i to da mora proći određene provjere. Sudska nagodba jest ugovor koji stranke zaključe pred sudom, u parničnom ili izvanparničnom postupku, o svojim građanskim pravima kojima mogu slobodno raspolagati.⁴³ Ona je i procesnopravni i građanskopravni ugovor, pa se pretpostavke valjanosti trebaju procjenjivati sa stajališta obaju tih prava. Prema tome, da bi sudska nagodba bila dopustiva treba zadovoljiti pretpostavku 1. nadležnosti suda, 2. pravilnog sastava suda, 3. sposobnosti ugovarača, 4. pravni interes 5. dopuštenost predmeta i sadržaja te 6. poštivanje propisane forme.⁴⁴ Način pobijanja sudske nagodbe vrlo je sporan i u teoriji izaziva velike prijepore. Ne upuštajući se dublje u tu tematiku, iznijet ću dva oprečna stajališta. Budući da je sudska nagodba izjednačena sa pravomoćnom sudskom presudom protiv nje se ne mogu ulagati redovni pravni lijekovi. Stoga su neki zaključili da se ona može pobijati izvanrednim pravnim lijekovima, točnije prijedlogom za ponavljanje postupka.⁴⁵ Međutim ostali autori, kao i vrhovni sudovi smatraju da se sudska nagodba može napadati redovnim građanskopravnim tužbama. Slično tako govori i čl. 61. st. 4. Ovršnog zakona⁴⁶ koji navodi da će ovršni sud odgovoriti ovrhu ako bude podnesena tužba

³⁹ S. TRIVA, M. DIKA "Građansko parnično procesno pravo", NN, Zagreb, 2004., str. 931.

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ *Ibid.*

⁴² *Ibid.*

⁴³ "Sudska nagodba je ugovor koji stranke uređuju svoje građanskopravne odnose kojima mogu slobodno raspolagati, zaključen u pisanoj formi pred nadležnim sudom koji ga dopušta u parničnom ili u izvanparničnom postupku, koji ima svojstvo pravomoćne presude i, ako se njime ugovara obveza za neku činidbu, onda i svojstvo ovršne isprave" S. TRIVA, M. DIKA. *op. cit.* (bilj. 39), str. 570.

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ *Ibid.*, str. 575.

⁴⁶ Ovršni zakon, NN 151/04

za stavljanje izvan snage nagodbe na temelju koje se ovrha vrši. Prema tome ako stranka smatra da je sudska nagodba nevaljana, može uložiti tužbu radi poništaja ugovora⁴⁷ odnosno utvrđenja njegove ništetnosti.⁴⁸ U tom slučaju će se parnični postupak u kojem je ta nagodba zaključena biti vraćen u stanje prije nagodbe, pa se od tamo može nastaviti.⁴⁹ Druga karakteristika sudske nagodbe je u tome što je sud ovlašten i dužan ispitati jesu li raspolaganja stranaka pri zaključivanju sudske nagodbe suprotna prisilnim propisima tj. moralu.⁵⁰ To je nužno budući da ona poprima sva svojstva pravomoćnosti- zabrana ponovnog odlučivanja, vezanost sudova za pravomoćnu odluku, vezanost stranaka za pravomoćnu odluku, ovršnost ukoliko se nalaže izvršavanje određene radnje, učinak pravno relevantne činjenice.⁵¹ Dopuštenost nagodbi od strane suda izražava se prešutno, pozivanjem stranaka da je potpišu, a kod nedopuštanja nagodbe sud o tome donosi posebno rješenje. U slučaju donošenja takvog rješenja o nedopustivosti nagodbe sud će zastati s postupkom, sve dok ono ne postane pravomoćno. Nagodba se može odnositi na cijeli ili samo na dio tužbenog zahtjeva.⁵² Sud mora tijekom cijelog postupka voditi brigu o tome je li već ranije o istom predmetu bila zaključena sudska nagodba u kojem slučaju će odbaciti tužbu. Međutim prigovor da je zaključena izvansudska nagodba neće imati takav učinak već samo može dovesti do prihvaćanja ili odbacivanja tužbenog zahtjeva.

Prema tome vidljivo je da ovaj oblik nagodbe ima i svoje prednosti i nedostatke. S jedne strane sud može odbiti dopustivost nagodbe jer smatra da je ona protivna prisilnim propisima te javnom moralu dok s druge strane ta nagodba dobiva sva svojstva pravomoćnosti, pa je za stranke puno pouzdanija.

Nagodba u obliku **javnobilježničkog akta** bit će ovršna isprava ukoliko se u njoj obvezanik obvezao na izvršenje neke činidbe te ako sadrži ovršnu klauzulu što znači da je izjavio da se na temelju te isprave može o dospelosti izvršiti prisilno izvršenje. Javni bilježnik treba pri sastavljanju akta ispitati sposobnost stranaka da poduzmu taj pravni posao, objasniti im posljedice posla, te provjeriti njihovu pravu volju. To će učiniti tako da uzme napismeno izjave sudionika, da im ih zatim pročita i upita slaži li se sa sadržajem. Jednaki učinak imat će i privatna isprava sa istim sadržajem na kojoj javni bilježnik ovjeri potpis dužnika. Ako bi nedostajala ovršna klauzula, javni bilježnik ju može unijeti uz pristanak stranaka. Ukoliko bi prilikom sastavljanja javnobilježničkog akta bila povrijeđena pravila o njegovu sastavljanju takav akt ne bi imao snagu javne isprave.⁵³

Nagodba tijekom **arbitražnog postupka** može biti učinjena na dva načina. Stranke mogu nagodbu postići ili pred samim arbitražnim sudom ili izvan postupka arbitraže. U prvom slučaju ako se stranke nagode o sporu, arbitražni će sud obustaviti postupak, osim ukoliko stranke ne zatraže da se na temelju te nagodbe donese arbitražni pravorijek. Prema tome nagodba koju stranke postignu pred arbitražnim sudom neće imati neposredan učinak kao sudska nagodba, već jedino na zahtjev stranaka. Ona će biti ugovor građanskog prava. Ipak, ako se tom nagodbom nalaže jednoj stranci obveza da izvrši neku činidbu po Ovršnom zakonu će ona biti ovršna isprava.⁵⁴ U slučaju da stranke zatraže od arbitražnog suda da donese pravorijek temeljem nagodbe, on ima obvezu provjeriti je li sadržaj nagodbe protivan javnom poretku Republike Hrvatske. Takva nagodba

⁴⁷ VS Rev 331/93 od 14.04.1993.- IO 1994/294; Rev 3048/92 od 30.06.1993. – IO 1/1995-112; Rev 101/03 od 23.10.2003.

⁴⁸ VS Rev 1175/85 od 28.11.1985. – PSP 32/117

⁴⁹ VS Gzz 11/79 od 12. 04. 1979.

⁵⁰ čl. 3. st. 3., čl. 321. st. 4. ZPP-a

⁵¹ Grbin, I., "Pravomoćnost odluka u parničnom postupku", http://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/IGrbin-Pravomocnost_odluka.doc

⁵² čl. 321. st. 1. i 2. ZPP.

⁵³ čl. 70. Zakon o javnom bilježništvu

⁵⁴ čl. 21. 2. i čl. 22. st. 1. OZ

imat će pravnu snagu i učinke pravorijeka,⁵⁵ a taj je da “pravorijek arbitražnog suda ima prema strankama snagu pravomoćne sudske presude, osim ako su se stranke izričito sporazumjele da se pravorijek može pobijati pred arbitražnim sudom višeg stupnja”.⁵⁶ Takva nagodba moći će se pobijati tužbom za poništaj pravorijeka sukladno čl. 36. ZA. U slučaju da stranke zaključe nagodbu izvan arbitražnog suda radit će se o ugovoru građanskog prava. Pretpostavke za njegovo sklapanje kao i njegovi materijalnopравни učinci zavisić će o tome koje je supstancijalno pravo mjerodavno za taj ugovor. To pravo ne mora uvijek biti hrvatsko pravo, već se može odrediti po arbitražnom zakonu.⁵⁷ Budući da čl. 29. st. 1. kaže da će arbitražni sud tek na zahtjev stranaka obustaviti postupak, dalo bi se zaključiti da ta nagodba, kao i nagodba postignuta pred samim arbitražnim sudom, nema nikakav neposredni učinak na arbitražni postupak. Međutim, onim trenutkom kada obje stranke podnesu zahtjev za obustavu postupka, sud će o tome donijeti konstitutivnu odluku, postupak će se obustaviti, a stranke će biti u položaju kao da nikada nisu vodile arbitražni postupak. Prema tome rezultat njihove nagodbe je običan građanskopravni ugovor koji se može pobijati redovitim građanskopravnim tužbama zbog poništaja ili utvrđivanja ništavosti.

9. Mirenje i nagodba pred drugostupjskim sudom

Članak 321. ZPP-a navodi da je nagodbu o predmetu spora moguće zaključiti tijekom cijelog postupka pred sudom prvog stupnja. Iz formulacije teksta slijedi da zakonodavac nije bio previše sklon dopuštanju sklapanja sudske nagodbe pred sudom drugog stupnja budući da bi inače sastavio tekst tako da ju je moguće zaključiti i tijekom žalbenog postupka. Međutim, u priopćenju za javnost Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske stoji kako su 04. travnja uspjeli zaključiti nagodbu pred VTS-om u jednom sporu koji je trajao desetak godina.⁵⁸ Budući da u međuvremenu nije došlo do nekih promjena u parničnome postupku, postavlja se pitanje na koji je to način izvedeno. Odgovor sam pronašla u Pravidniku o postupanju u postupku mirenja pred VTS-om.⁵⁹ Prethodno je potrebno naglasiti da se ovdje ne radi o sklapanju sudske nagodbe sa svim njenim pravnim učincima već nagodbe u postupku mirenja koju treba naknadno još i ovjeriti kod javnog bilježnika. Predmet dolazi pred drugostupjski sud pomoću žalbe koju je uložila jedna ili obje stranke. Tamo se stranke pokušaju nagoditi tako što će jedna strana odustati od svoje uložene žalbe čime će postojeća nepravomoćna presuda postati pravomoćna. Na to stranke uređuju svoje odnose onako kako su htjele, znači drugačije od situacije u nepravomoćnoj presudi trgovačkog suda. Stranke zatim trebaju tu nagodbu ovjeriti kod javnog bilježnika da bi ona dobila svojstvo ovršne isprave. Bitno je također da stranka u čiju je korist donesena pravomoćna prvostupjska presuda u nagodbu unese klauzulu da se odriče prava na prisilno ostvarenje te tražbine u ovršnom postupku. Postavlja se

⁵⁵ čl. 29. ZA

⁵⁶ čl. 31. ZA

⁵⁷ čl. 27. "Arbitražni sud odlučit će po pravnim pravilima koja su stranke izabrale kao mjerodavna za bit spora. Svako upućivanje na pravo ili pravni sustav određene države tumačit će se, osim ako se stranke nisu izričito drukčije sporazumjele, kao neposredno upućivanje na supstancijalna pravila te države, a ne na njezina pravila o određivanju mjerodavnog prava.(2) Ako stranke ne postupe u skladu s odredbama stavka 1. ovoga članka, arbitražni sud će suditi po pravu za koje smatra da je sa sporom u najužoj vezi.(3) Arbitražni sud odlučit će o sporu po pravici (ex aequo et bono, en qualité amiable compositeur) samo ako su mu stranke izričito dale takvo ovlaštenje.(4) U svakom slučaju arbitražni sud odlučit će u skladu s odredbama ugovora te će uzeti u obzir mjerodavne običaje."

⁵⁸ <http://www.pravosudje.hr/default.asp?ru=1&gl=200704040000001&sid=&jezik=1>

⁵⁹ čl. 6. Pravidnik o postupanju u postupku o mirenju, http://www.vtsrh.hr/Download/2008/03/04/Pravidnik_o_postupanju_u_postupku_mirenja_pred_VTS_RH.doc

međutim problem što ta prvostupanjska presuda i dalje postoji, odnosno da ona nije ni na koji način anulirana. U slučaju da se nagodbi nevjerna stranka pokuša izvršiti temeljem pravomoćne presude, postoji mogućnost da to ona zaista i uspije. Naime pravomoćna presuda je također ovršna isprava, pa se može dogoditi da sud koji bude odlučivao o toj ovrši donese takvu odluku. Banci bude dostavljen nalog, ona "sjeda" na račun ovršenika. Stranka koja se žalila na tu prvostupanjsku presudu je izgubila pravo na žalbu budući da ju je povukla. Prema tome, nagodba pred drugim stupnjem je ponešto riskantna i mislim da je potrebno određeno povjerenje stranaka jedne u drugu. Dakako da bi tu egzistirajuću presudu trebalo u novelama Zakona o parničnom postupku na neki način anulirati da bi se izbjegla konfuzija i eventualna zloporaba od strane stranaka.

10. Povjerljivost u postupku mirenja

Ako se stranke nisu drukčije sporazumjele, izmiritelj je dužan čuvati kao tajnu, u odnosu na treće osobe, sve informacije koje se odnose na postupak mirenja, osim ako ih je prema zakonu dužan priopćiti. Izmiritelj odgovara za štetu koju je prouzročio kršenjem navedene obveze. Bez pristanka stranaka izmiritelj ne smije svjedočiti o činjenicama koje je saznao od stranaka tijekom postupka mirenja, neovisno o tome je li taj postupak okončan sporazumom ili ne. Navedene odredbe na odgovarajući se način primjenjuju i na stranke, te na druge osobe koje su sudjelovale u mirenju u bilo kojem svojstvu, pod uvjetom da su za dužnost čuvanja povjerljivosti informacija znale ili morale znati.⁶⁰ Prema tome vidljivo je da imamo više aspekata povjerljivosti koje proizlaze iz ovog članka. U odnosu na izmiritelja razlikujemo *internu* i *eksternu* obvezu čuvanja tajne. Interna bi bila obveza čuvanja kao tajne onih činjenica koje je izmiritelj doznao u povjerenju na odvojenim sastancima. On ih nije ovlašten prenijeti drugoj strani bez izričitog odobrenja. Eksterna obveza čuvanja tajne bi bila u odnosu na treće osobe, kao i zabrana svjedočenja u kasnijim sudskim postupcima. Ta karakteristika povjerljivosti postupka mirenja je ključna za sam uspjeh mirenja kao i bitna distinkcija od sudskog postupka. Naime, tijekom sudskog postupka sud propitkuje stranke isključivo o pravno relevantnim činjenicama, a ne o njihovim pravim interesima, jednako kao i to da stranke iznose činjenice jedna pred drugom, pa neće biti baš voljne iznositi cijelu istinu. Za razliku od toga, izmiritelj na odvojenim sastancima ima odriježene ruke da stekne povjerenje stranaka i da dozna prave razloge inzistiranja na sporu. Jednom kada se dođe do srži konflikta bit će ga i puno jednostavnije riješiti. Zanimljivo bi bilo proučiti da li bi se nagodba mogla pobijati ukoliko je sklopljena na temelju toga što je jedna stranka doznala u tijeku postupka mirenja nešto što je izmiritelju bilo rečeno u povjerenju. Razlozi za pobijanje nekog pravnog posla su među inima "*prijevarena*" i "*zabluda*". Prijevarena se može definirati kao situacija u kojoj jedna strana izazove zabludu kod druge strane ili ju održava u zabludi s namjerom da je time navede na sklapanje pravnog posla.⁶¹ Postavlja se pitanje da li se ugovor može poništiti ako prijevare izazove treća osoba? To ovisi o tome da li se suugovaratelj prilikom sklapanja pravnog posla znao ili morao znati za prijevare. Također ovisi o tome radi li se u konkretnom slučaju o besplatnom ili naplatnom pravnom poslu. Jer u slučaju besplatnog pravnog posla se poništaj može tražiti neovisno o tome je li suugovaratelj znao ili morao znati za prijevare treće osobe.⁶² Budući da kod nagodbe u postupku mirenja, za razliku od puke građanskopravne nagodbe postignute u neposrednim pregovorima, uzajamno popuštanje nije uvjet, ona može biti i naplatan i besplatn pravni posao. Iz toga bih zaključila da bi se nagodba mo-

⁶⁰ čl. 11. ZM

⁶¹ P. KLARIĆ, M. VEDRIŠ, *op. cit.* (Bilj. 39) str. 170.

⁶² *Ibid.*

gla pobijati u slučaju da je izmiritelj prenio neku informaciju, danu mu u povjerenju, drugoj strani zbog čega ona pristane na nagodbu nepovoljniju od one koja bi bila sklopljena da za nju nije znao. Pitanje odgovornosti izmiritelja se također može postaviti u slučaju da on prenese drugoj strani informaciju o kojoj je bio u zabludi može li je prenijeti ili ne. Za zabludu je po Zakonu⁶³ relevantno da je bitna. Tek tada će se pravni posao moći pobijati zbog tog razloga.

Stranke, izmiritelj ili osoba koja sudjeluje u postupku, kao i administrativno osoblje organizacije za mirenje, ne može se u bilo kojem drugom postupku, sudskom, arbitražnom, ili drugom postupku, pozivati na okolnosti ili predlagati kao dokaz:

a. činjenicu da je jedna od stranaka predlagala mirenje ili bila voljna sudjelovati u njemu,

b. stavove koje je stranka u postupku mirenja izrazila ili prijedloge koje je u tom postupku iznijela,

c. izjave o činjenicama ili priznanje zahtjeva ili činjenica izvršeno tijekom postupka mirenja, ako takve izjave ili priznanja nisu sastavni dio postignute nagodbe,

d. prijedloge koje je u postupku iznio izmiritelj,

e. činjenicu da je neka stranka u postupku pokazala spremnost prihvatiti prijedlog izmiritelja,

f. ispravu koja je pripremljena isključivo za potrebe postupka mirenja, ili ispravu za koju su se stranke u postupku mirenja sporazumjele da se neće koristiti niti u kojem drugom postupku.⁶⁴

Ako bi takve informacije ipak dospjele pred sud ili upravno tijelo pred kojim se vodi neki upravni postupak, predloženi dokaz će morat biti odbačen, dana izjava ne smije biti uzeta u obzir, a osoba koja je omogućila otkrivanje te informacije mora biti odgovorna za time prouzročenu štetu, a može biti i kažnjena po osnovi zloupotrebe procesnih prava ukoliko je to moguće. Isto tako, ako bi stranka u tijeku mirenja otkrila neku informaciju koju bi inače mogla uskratiti u sudskom postupku, to ne znači implicitno da je ona pristala na davanje te informacije i u drugim postupcima.⁶⁵ U istu svrhu je donesen i članak 13. ZM-a koji kaže da izmiritelj ne može biti niti sudac niti arbitar u sporu koji je bio ili jest predmet postupka mirenja ili u nekom sporu koji je proizašao iz tog pravnog odnos. Odvjetnik koji je djelovao kao izmiritelj također ne smije u kasnijem postupku, zastupati stranke koje su sudjelovale u postupku mirenja. Upravo možda ovdje Zakon o mirenju ima svoju najveću vrijednost. Sam postupak mirenja se može odvijati i bez zakonskih normi, budući da se radi o načinima komunikacije u svrhu rješavanja sporova. Međutim da bi mirenje moglo funkcionirati potrebno je da se osigura povjerljivost informacija. To se može postići jedino tako da postoje zakonske sankcije koje će davati strankama garanciju da ono što iznesu neće biti kasnije zloupotrebjeno protiv njih.

11. Kako dalje?

Postoje više alternativa kao bi se mirenje moglo dalje organizirati u Republici Hrvatskoj. Na neki način ću ih u ovom poglavlju nastojati sistematizirati te analizirati prednosti i mane koncepta.

Paralelni kolosjek- moguće je da se mirenje u Hrvatskoj nastavi razvijati kao i dosad, dakle paralelnim postojanjem gospodarskih institucija koje se bave mirenjem te mirenjem na državnim sudovima. Time se na neki način postiže "konkurentnost" između privatnog

⁶³ čl. 280. st. 1. ZOO

⁶⁴ čl. 12. st. 1. ZM

⁶⁵ čl. 12. st. 3. 4. 7. ZM

mirenja i državnoga. Međutim iz raspoloživih podataka, mirenje pred gospodarskim institucijama se dosad odvijalo u neznatnom broju, dok se pred sudovima, poglavito onim trgovačkima, počelo provoditi u sve većem broju.⁶⁶ Razlozi za to mogu biti nepovjerenje stranaka u profesionalnost tih institucija što je vjerujem u potpunosti rezultat manjka informiranosti te promocije. S druge strane, stranke u Hrvatskoj su navikle da im sporove rješavaju suci, pa time automatski polažu vjeru u autoritet suca. No takvo stajalište je u potpunosti neopravdano. Kao prvo, na listi izmiritelja koja se vodi pri Centru za mirenje HGK, HOK, HUP-a postoje i suci i odvjetnici znači predstavnici pravne struke. Osim toga strankama može biti baš u interesu da im spor miri neka osoba koja je stručnjak u nekom drugom području, recimo građevini ili nekom obrtu npr. zlatarstvu.

Mirenje pri sudovima- mirenje se može nastaviti provoditi isključivo pri sudovima kao i dosada. U prilog toj alternativi govori činjenica da se mirenje pred sudovima već uspješno provodi, da stranke vjeruju sudovima i autoritetu kojeg sudac nosi sa sobom. Također sudovi imaju tu prednost da posjeduju veliki broj nerješanih predmeta pred sobom, pa im nije teško uputiti stranke u proces mirenja. Gospodarske institucije prvo moraju pridobiti stranke da im se uopće obrate, pa tek tada pokušati provesti postupak mirenja. Nedostatak te opcije je u tome što će mirenje vršiti isključivo suci, prema tome stranke neće imati mogućnost odabira nekog stručnjaka. Međutim ključan je problem u tome što suci provode mirenje tijekom svog radnog vremena, znači nauštrb svog redovnog posla. Ako je cilj alternativnih načina rješavanja sporova upravo da smanje pritisak na sudove, tom se metodom neće ništa postići. Isto tako upitna je pravednost takvog postupanja sa predmetima. Naime, sudac će utrošiti par sati svog vremena na mirenje nekog predmeta koji je dospio pred sud kasnije negoli drugi predmet koji je već godinama pred sudom i treba se održati ročište. Jer ključ odabira predmeta za mirenje neće biti njihova starost već volja stranaka na pomirdbu.

Suradnja sudova i gospodarskih komora- osobno se zalažem za treću opciju, a to je da bi sudovi, rješavajući predmete, u onima u kojima zaključe da bi se stranke mogle nagoditi, upute stranke povjereniku za mirenje koji bi bio prisutan pri svakom sudu da ih upozna sa postupkom mirenja te uputi na neku od institucija koje se time bave. Suradnja sudova i centara za mirenje komora i njihovih regionalnih ureda trebala bi rezultirati rasterećenjem sudova od nagomilanih zaostataka tako što bi se ti slučajevi rješavali izvan sudova, ostavljajući tako sucima vremena da sude. Stranke ne bi bile lišene ni mogućnosti da ih mire suci, budući da bi oni to mogli činiti na vlastitu ruku izvan svog radnog vremena. Takav razvoj mirenja, predviđen je i u **Phare programu 2005**. Projekt je pokrenut još 1989. isprva kao program pomoći Poljskoj i Mađarskoj u promicanju demokracije i izgradnji gospodarstva. Od 1997. godine, novčana sredstva za slične projekte koristi i Republika Hrvatska. Jedan od tih projekata koji se počinje provoditi od veljače 2008. godine jest i "*Jačanje mirenja kao alternativnog načina rješavanja sporova*" čija je vrijednost 1, 16 milijuna eura, a trajanje 23 mjeseci.⁶⁷ Cilj tog projekta jest upravo napredak u rješavanju sporova u Hrvatskoj te razvitak sustava izvansudskog rješavanja sporova.

Vlada je u sklopu reforme pravosuđa podržala i **projekt mirenja u individualnim radnim sporovima** koje se može odviti na temelju zakonskih normi koje ovlašćuju sud da nakon podnošenja tužbe u sudskom postupku može predložiti strankama i uputiti ih da započnu postupak mirenja.⁶⁸ Mogućnost mirnog rješavanja individualnih sporova predviđena je i u Zakonu o radu⁶⁹ na način da je otvorena mogućnost da se zakonom, drugim propisom, Kolektivnim ugovorom ili Pravilnikom o radu predvidi postupak mirnog

⁶⁶ vidi *supra* str. 23.

⁶⁷ "*Izmiritelj*", bilten Hrvatske udruge za mirenje, travanj 2007.

⁶⁸ čl. 16. ZM i čl. 321. ZPP

⁶⁹ čl. 133., st. 5. ZOR

rješavanja nastalog spora. U projektu su sudjelovali Ured za socijalno partnerstvo Vlade RH te Hrvatska udruga poslodavaca.

Projekt je kandidiran, a zatim i prihvaćen u okviru predpristupnog programa „Matra“ te je kroz protekle dvije godine, uz pomoć Vlade Kraljevine Nizozemske i stručnjaka iz Centra za međunarodnu pravnu pomoć iz Nizozemske pripremljena praktična provedba mirenja u individualnim radnim sporovima. Važnost boljeg rješavanja radnih sporova je u tome što oni imaju egzistencijalan značaj za radnike, ali isto tako za poslodavca, budući da se u slučaju radnog spora, a posebno gubitka u radnom sporu, radi se o velikim iznosima koje male poduzetnike mogu koštati i zatvaranja firme. U Republici Hrvatskoj trenutno je 200.000 neriješenih radnih sporova a godišnji priliv novih predmeta je od 11.000 do 20.000.⁷⁰ Oko 80 posto radnih sporova pri sudovima vodi se zbog različitih materijalnih potraživanja (plaće, prekovremeni rad, otpremnine, božićnice, prijevoz i sl.), a u oko 20 posto sporova radi se o problemima otkazivanja ugovora o radu zbog različitih razloga.⁷¹ Ministarstvo unutrašnjih poslova donijelo je 21. veljače 2008. Pravilnik o mirenju u individualnim radnim sporovima. U tu svrhu pravilnik sadrži institute: pokretanje postupka, sporazum stranaka o mirenju, obveze izmiritelja, pravila i vođenje postupka, te načini okončanja postupka. Prema Pravilniku postupak mirenja pokreće se na prijedlog jedne ili više stranaka, sporazumno ili na prijedlog organizacije za mirenje, a mirenje započinje prihvatom prijedloga za pokretanje postupka. Postupak u pravilu provodi jedan izmiritelj, no stranke se mogu sporazumjeti da sudjeluje više izmiritelja.⁷² Za vrijeme provođenja ovog projekta, odvijali su se tečajevi za izmiritelje, a dvije grupe polaznika uspješno su ih završile. Time se zadovoljio uvjet i pretpostavka edukacije i stručnosti izmiritelja. Pilot projekt mirenja proveden je u Hrvatskim šumama, Končar grupi d. .d. te Ministarstvu unutrašnjih poslova

Uloga Hrvatske udruge poslodavaca jest organizacijske prirode. U sklopu nje bi se trebalo provoditi mirenje i u svakoj granskoj udruzi zastupljenoj u HUP-u i na razini trgovačkih društava i ustanova.

12. Zaključak

Postupak mirenja je dobrovoljan i povjerljiv te brži i jeftiniji u odnosu na sud ili arbitražu. Alternativni načini rješavanja sporova su u zapadnim zemljama značajno zastupljeni u mnogim vrstama sporova. Spor se pokušava riješiti svim sredstvima prije nego parničanjem. Naravno da su i te zemlje bile suočene sa problemom nepovjerenja u takve alternative. No njihove su vlade bile svijesne da se problemi poput neefikasne organizacije sudova i korumpiranosti moraju riješiti te su alternativnim načinima rješavanja sporova prišli s krajnjom ozbiljnošću. Ulazak Hrvatske u Europsku uniju uvjetovan je reformom pravosuđa te njegovim prilagođavanjem europskim i svjetskim standardima. No primarno ga trebamo reformirati zbog naših vlastitih interesa, a modele Europske unije uzeti kao uzore i poticaje. Prvi korak je bio postignut donošenjem Zakona o mirenju 2003. godine kao okvir unutar kojeg se moglo intenzivnije započeti s alternativnim rješavanjem sporova. Osnovani su i Centri za mirenje pri različitim gospodarskim udrugama, obrazovani su i određeni kadrovi te je sve bilo spremno za proširenje mirenja u Hrvatskoj. No može se zaključiti da je njegova veća primjena izostala. Razlozi tomu su nedovoljna informiranost

⁷⁰ <http://www.socijalno-partnerstvo.hr/admin/upload/0-1204637912-Zna%C4%8Daj%20implementacije%20mirenja-web.doc>

⁷¹ *Ibid.*

⁷² <http://www.infolex.hr/registar.asp?qnaslov=PRAVILNIK%20O%20MIRENJU%20U%20INDIVIDUALNIM%20RADNIM%20SPOROVIMA%20U%20MINISTARSTVU%20UNUTARNJIH%20POSLOVA&qzvor=Narodne%20ovine&qgodina=2008&qbroj=25>

građana te manjkava aktivnost države na tom planu. Gledano u proporciji, više građani tuže državu negoli obratno- deset milijardi kuna dok je nasuprot tome potražuje oko dvije milijarde kuna.⁷³ Iako je mirenje u tom slučaju predviđeno kao obvezno ono se ne provodi jer država nije organizirala infrastrukturu. Plan je bio dobar, ali je zakazala provedba. Izvansudsko mirenje koje se provodi pri gospodarskim institucijama ne uživa povjerenje stranaka. Po mom mišljenju taj strah nije opravdan, ali je razumljiv jer stranke raspoložu sa vrlo malo podataka i prakse na tom području. Idealno bi bilo kada bi sudovi svoje predmete upućivali pred te institucije te na se taj način rasteretili jer u Hrvatskoj stranke i dalje najviše vjeruju sudovima. Reformu pravosuđa treba okrenuti u smjeru alternativnog rješavanja sporova s obzirom na sve prednosti koje ono nudi strankama kao i na uštedu koje ono omogućava državi. Zaključujem da zasad postoji logistika za mirenje, nedostaje samo njegova jača propaganda u privatnom sektoru i čvršća suradnja sudova i gospodarskih komora.

Summary

Western countries pay special attention to time needed to resolve disputes, as a key factor towards effective functioning of economy. Regarding the well-known case overload of Croatian courts, alternative dispute resolution (ADR) poses itself as an apt alternative opposed to the classic court proceedings. Firstly the author addresses the benefits of ADR over judging with special accent on usage in Western countries. Further on, the author analyses the legal concept of mediation in the Republic of Croatia as well as three cases of obligatory attempt of mediation preceding the court trial. The paper elaborates numerous institutions which practice mediation in the Republic of Croatia. Through the course of the paper, particular attention is devoted to the qualities a mediator should possess in order to achieve a settlement. The course of the mediating procedure is being described in details, step by step, in comparison with the relevant norms of the Regulation on mediation of the Center for Mediation at the Croatian Chamber of Commerce. As every successful mediation ends with a settlement, special attention is being devoted to forms in which it can be placed into, as well as the question of voidability depending on form. Further on, the author deals with the question of possibility of settlement in-front of Court of Appeals, only to finish the paper with possible ways of further development of ARD in the Republic of Croatia.

Keywords: mediation, Law on mediation, settlement, voidability, qualities in a mediator

⁷³ <http://www.mirenje.hup.hr/aktualnosti/Mozeibezsuda.asp>

